

DIŞTİCARETİN FİNANSMANINDA YENİ BİR KURUM: TÜRKİYE İHRACAT KREDİ BANKASI A.Ş.

Doç. Dr. Selçuk CİNGİ (*)

I - GİRİŞ:

1980 sonrasında izlenen dışa dönük ekonomik büyüme modelinin bir kurumsal eksiği olarak nitelenebilecek Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. (Türk Eximbank), kamuoyunda şirket kurtarma yasası olarak anılan, 3332 sayılı yasa ile 31 Mart 1987 tarihinde kurulmuştur. Aslında bu yasa ile Bakanlar Kurulu'na Devlet Yatırım Bankasını belirli görevler için yeniden düzenleme yetkisi verilmiştir. Buna göre, 1964 yılında 441 sayılı yasayla, iktisadi devlet teşekkülleri ile kamu iktisadi kuruluşlarına, bunların müessese ve bağlı ortaklıklarına kredi sağlamak, bu kuruluşların rasyonel çalışmaları için proje hazırlıklarında teknik yardımla bulunmak ve bütün bu uygulamalarla ilgili olarak gerekli denetimleri yaparak ülke ekonomisinin kalkınmasına katkı sağlamak amacıyla İDT Statüsünde kurulan Devlet Yatırım Bankası'nın, mal ve hizmetlerin ithalat ve ihracatı ile yurtdışı müteahhitlik hizmetlerinin, dış yatırımların ve yurtiçi yatırım malı imalat ve satışın kredilendirilmesi, finansmanı, desteklenmesi, sigorta ve garanti edilmesi konularında özel hukuk hükümlerine tabi bir anonim şirket şeklinde faaliyet göstermek üzere yeniden düzenlenmesi öngörülmüştür. Böylece bir kamu finansman kuruluşunun yaşam çizgisindeki dördüncü evre oluşmuş olacaktır. Gerçekten de kökenindeki kuruluşlar, Amortisman Sandığı (1935), Amortisman ve Kredi Sandığı (1953), ve Devlet Yatırım Bankası (1964), dönemlerinde izlenen iktisat politikalarının birer uygulama araçları olarak misyonlarını tamamlayarak Türkiye İhracat Kredi Bankası'na devrolan önemli bir mirası ifade etmektedirler (1).

Bu çalışmada amaçlanan, Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. olarak Türk Mali sistemine katılan bir finansman kurumunun

(*) Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Mali-İktisat Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

(1) Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz: S. CİNGİ, Devlet Yatırım Bankası ve KİT'lerle İlişkileri, DYB yayınları, 1987.

program ve faaliyetlerinin amaç ve kapsamını tanıtarak, bankanın oluşumuna ilişkin bir genel değerlendirmeyi gerçekleştirmektedir.

II - Dışticaret ve Finansman:

Dışa gönük ekonomik büyüme modelini uygulayan ülkelerin modelde önder konumdaki sektör olarak ihracatı "özel koruma" altına aldıkları bilinmektedir. Uluslararası piyasalarda ihracat yoluyla pazar paylarını korumak ve arttırmak bu ülkelerin, rekabetçi koşullarda yenik düşmemek için, üzerinde önemle durdukları hayati değerdeki konuları oluşturmaktadır. Bunun için tekil ülkeler ve/veya gruplar ya da ekonomik entegrasyon türlerinden birinde yer alan ülkeler iktisadi gelişme düzeylerine bağlı olarak değişme gösteren, çeşitli biçimlerde ihracatı teşvik önlem ve düzenlemelerini gerçekleştirmektedirler. Uluslararası genel kabul gören adıyla EXIM (export-import) Bank'lar da bu çerçevede geliştirilmiş finansman kurumlarıdır. İhracatı büyümenin motoru konumunda tutan ülkeler genellikle konuyla ilgili üç kuruma başvurumaktadırlar. Bu kurumlar; genel anlamda ithalat ve ihracat kredisi açan uzman mali kurumlar, ihracat gelirlerini çeşitli resklere karşı garanti altına alan ve ihracatçıya finansman sağlanmasında yardımcı olan ihracat Kredi Sigortası Kurumu, ve üçüncü olarak da, ihracat gelirlerini iskonto eden mali kurumlara reeskont ve/veya yeniden finansman sağlayan uzman bankalar ve/veya Merkez Bankalarıdır. "Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ihracat finansman sistemlerinde finansman, sigorta/garanti ve reeskont/yeniden finansman fonksiyonlarının örgütlenmesinde farklı yaklaşımlar izlenmiştir. Kanada, Çin ve Güney Kore gibi ülkelerde ihracat finansman programında bu üç fonksiyon ihtisaslaşmış tek kuruma verilmiştir. Bu üç ülke dışında kalan, ihracat finansman sistemi mevcut tüm ülkelerde her bir fonksiyonun özellikle finansman ve sigorta/garantinin birbirinden farklı ihtisas alanları oluşturması nedeniyle ihtisaslaşmış aynı finansman ve sigorta/garanti kurumları kurulmuştur. Örneğin İtalya, Japonya, Meksika, Hollanda, Norveç, Güney Afrika, İspanya, İsveç ve ABD'de ihtisaslaşmış finansman kurumuna ek olarak ayrı bir sigorta/garanti kurumu vardır. (B. Almanya'da HERMES, Fransa'da COFACE gibi) (2).

Dışticaretin finansmanı alanında uzman mali kurumlara sadece ABD, Batı Almanya, Japonya, Fransa, İtalya, İngiltere, Avusturya, İsviçre, İsveç, Norveç gibi gelişmiş ülkeler değil, Güney Kore, Meksika, Brezilya, Hindistan, Endonezya, Singapur, Malezya, Tayland, Tunus, Mısır ve Fas gibi azgelişmiş ülkeler de sahip bulunmaktadır. Bu ülkelerde ihracat-ithalat bankası, İhracatı Teşvik Fonu ve Sınai Kalkınma Bankası gibi çeşitli adlarla yer alan kurumların anılan işlevleri yerine getirdiği görülmektedir. Öte yandan, yukarıda adı geçen azgelişmiş ülkelerin dışında kalan

(2) Devlet Yatırım Bankası, **Dışticaretin Finansmanında Devlet Yatırım Bankası'nın Yeri.** (Çoğaltma-Kasım 1986) s: 5.

pek çok az gelişmiş ülke bu türden bir uzman mali kurumdan yoksun bulunmaktadır. Türkiye'de 1987 yılına kadar ihracatın finansmanı alanında özel bir mali kurumdan yoksun ülkeler arasında sayılmaktaydı. Nitekim 1984 yılına kadar, ihracatın finansmanı T.C. Merkez Bankası aracılığıyla sağlanan kredilerle yürütülmüştür. Buna ek olarak, ticari bankaların gerek kendi kaynaklarından gerekse sağladıkları prefinansmanla, ihracatın finansmanına, kısa vadeli kredilerle destek ve katkıları sözkonusu olmuştur. Ne var ki, bu yolla sağlanan kredilerin vade ve faiz oranları itibariyle elverişsiz koşullarda olması, uluslararası ticarete egemen olan çetin rekabet ortamında olumsuzluklara yol açmıştır ve bu alandaki kurumsal eksiğin giderilmesi yolunda çalışmalara Devlet Yatırım Bankası bünyesi içinde başlanmıştır. (Esasen bu alandaki çalışmaların yaklaşık otuz yıllık bir geçmişin olduğu da belirtilmektedir.)

III - TÜRK EXIMBANK

87/11914 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla, Devlet Yatırım Bankası'nın Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. adıyla yeniden düzenlenmesine dair esaslar 21.8.1987 tarih ve 19551 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Buna göre, Devlet Yatırım Bankası; tüzel kişiliği aynen devam etmek suretiyle özel hukuk hükümlerine tabi bir anonim şirket haline dönüştürülmüş ve Banka'nın ünvanı Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. olarak değiştirilmiştir. Bankanın ilgili olduğu bakanlık, önceden olduğu gibi, Hazine ve Dışticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu bakanlık olarak korunmuştur. Bankanın amaç ve faaliyet konuları şu şekilde belirtilmiştir.

"Banka'nın amacı; ihracatın geliştirilmesi, ihraç edilen mal ve hizmetlerin çeşitlendirilmesi, ihraç mallarına yeni pazarlar kazandırılması, ihracatçıların uluslararası ticarete paylarının arttırılması, girişimlerinde gerekli desteğin sağlanması, ihracatçılar ve yurtdışında faaliyet gösteren müteahhitler ve yatırımcılara uluslararası piyasalarda rekabet gücü ve güvence sağlanması, yurtdışında yapılacak yatırımlar ile ihracat maksadına yönelik yatırım malları üretim ve satışın desteklenerek teşvik edilmesidir. Banka'nın amacını gerçekleştirmek üzere yapabileceği faaliyetler aşağıda sayılmıştır:

1. Mal ve hizmet ihracatını, sevk öncesi ve sonrası aşamalarında kısa, orta ve uzun vadeli alıcı ve/veya satıcı kredileriyle finanse eder.

2. İhracatın finansmanı amacıyla, ihracatçıların yurtiçi ve yurtdışı banka ve finans kurumlarından sağlayacakları krediler için garantiler verir.

3. Yurtdışı müteahhitlik hizmetleri ile dış yatırımların geliştirilmesi için kredi açar, finansmanına katılır, sigorta ve garanti sağlar.

4. Mal ve hizmet ihracatında, ihracatçıların ticari ve siyasi riskler nedeniyle ortaya çıkabilecek zararlarını teminat altına almak ve ihracatçılara bu konuda güvenceler sağlamak suretiyle ihracatı teşvik etmek üzere ihracat kredi sigortası yapar.

5. Yurtiçi ve yurtdışı bankalara ve finans kurumlarına ihracata yönelik krediler açar, garantiler verir.

6. Yurtdışında yapılacak finansal kiralama işlemlerini kredilendirebilir ve bu konuda garanti verebilir.

7. Yurtiçi ve yurtdışı finansman kuruluşları ile para ve sermaye piyasalarından kaynak sağlar.

8. Bankalar Kanununda, kalkınma ve yatırım bankaları için öngörülen düzenleme çerçevesinde faaliyet gösterir.

9. Sigorta acentalığı yapabilir.

10. Resmi ve özel kurum, kuruluş ve bankalar ile kredi açtığı, finansmanına katıldığı, garanti verdiği ve sigorta ettiği gerçek ve tüzel kişi, kurum ve kuruluşlardan faaliyetleri ile ilgili her türlü belge ve bilgiyi isteyebilir, kredi, garanti ve sigorta ilişkisi olan müşterilerinin uygulamalarını takip ve kontrol edebilir.

11. 1.2.1985 tarihli Ana Statü ve DYB'ye verilen görevleri bu ana sözleşmenin geçici 1'inci maddesine göre yerine getirir.

12. Banka, kendi ihtiyacı için gayrimenkullere sahip olabileceği/kiralayabileceği gibi, alacaklarının tasfiyesi amacıyla da gayrimenkuller iktisap edebilir. Ayrıca Banka, açılan kredi ve verilen garantiler karşılığında gayrimenkul ipoteği de dahil olmak üzere her türlü teminatları alabilir.

13. Döviz pozisyonu tutar, döviz fonları bulundurur, her türlü kambiyo işlemleri yapar.

14. T.C. Merkez Bankası'ndan avans ve reeskont kredileri alabilir. TL. ve/veya döviz üzerinden menkul kıymet ihrac edebilir.

15. Banka kuruluş amacına dönük faaliyette bulunacak olan kurulmuş ve kurulacak şirketlere iştirak edebilir, menkul kıymetler satın alabilir, satar ve satışına aracılık edebilir.

16. Banka fonksiyonlarını yerine getirmek için, araştırma, geliştirme ve teknik eğitim çalışmaları yapar veya yaptırır, teknik yardım verir.

17. Amaçlarının gerçekleştirilmesine yardımcı olacak her türlü iş ve işlemleri yapabilir".

Görüleceği üzere, Türkiye İhracat Kredi Bankası'nın dışticaret alanındaki destekleri şu üç ana grupta toplanmaktadır: 1. Finansman ve kredi, 2. Sigorta, 3. Garanti. Bu alanlarda Banka, çeşitli programları, başarılı yabancı ülke uygulamalarından

esinlenerek düzenlemiş ve müşterileri olan imalatçı ihracatçılara, dışticaret sermaye şirketlerine, ihracata dönük sanayi ve yatırım mali üretenlere, yurtdışında faaliyet gösteren dış müteahhitlere, yurtdışında yatırım yapan dış yatırımcılara ve ilgili bankalara tanıtmaya çalışmıştır. Ayrıntılarına girmeden sözü edilen kredi, sigorta ve garanti programları Őu Şekilde sıralanabilir:

A) Kredi Programları:

1. Kısa Vadeli İhracat Kredisi Programı
2. Akreditifli İhracat Reeskont Kredisi Programı
3. Vesaik Mukabili İhracat Reeskont Kredisi Programı
4. Satıcı Kredisi Programı (Supplier's Credit)
5. Alıcı Kredisi Programı (Buyer's Credit)
6. Çerçeve kredisi (Line of Credit)
7. Yurtdışı yatırımlar kredi programı
8. Uluslararası bankalara yeniden borç verme (relending)
9. Dış müteahhitlik hizmetleri kredi programları
10. İhracat garantili yatırım kredisi programı
11. Orta vadeli ihracata hazırlık kredisi programı
12. İthal ikamesine yönelik yurtiçi yatırım mali üretim ve satış kredi programı

Yukarıda sayılan kredi programlarını Banka, sevk öncesi ve sevk sonrası aşamalarda doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki Şekilde uygulama kararındadır.

B) Sigorta Programları:

1. Kısa vadeli İhracat Kredi Sigortası
2. Specific İhracat Kredi Sigortası
3. Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetleri Sigortası
4. Yurtdışı Yatırımlar Sigortası
5. Forfaiting Yoluyla Finansman Sigortası

C) Garanti Programları:

1. İhracata Hazırlık Kredi Garantisi Programı
2. Sevk Sonrası Kredi Garantisi Programı
3. Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetleri Kredi Garantisi Programı
4. Yurtdışı Yatırımlar Kredi Garantisi Programı.

Türkiye İhracat Kredi Bankası'nın yukarıda sıralanan görevlerini belirlenen kredi, sigorta ve garanti programları çerçevesinde gereği gibi gerçekleştirebilmesinin ancak güçlü bir sermaye yapısı ve zengin kaynaklarla doğrudan ilişkili olduğu açıktır. Bu açıdan Banka'nın özkaynakları dışında yabancı kaynaklarının nelerden oluştuğunun belirtilmesinde yarar vardır. Banka ana sözleşmesinin 8'inci maddesinde yabancı kaynaklar şöylece sıralanmaktadır.

1. T.C. Merkez Bankası'nca Bankaya açılacak krediler ve verilecek avanslar,
2. Fonlardan sağlanacak kaynaklar,
3. Bankaca ulusal ve uluslararası piyasalardan menkul kıymet ihracı karşılığında sağlanacak kaynaklar,
4. Yurtiçi ve yurtdışı kredi ve finansman kurumları ile ulusal ve uluslararası para ve sermaye piyasalarından sağlanacak krediler,
5. Mevzuat ve 3332 sayılı Kanununun 3'üncü maddesine göre Bakanlar Kurulu Kararı ile Bankaya sağlanacak kaynaklar,
6. Banka'nın amaçlarını gerçekleştirmek üzere yaptığı faaliyetleri dolayısıyla bünyesinde oluşturacağı fon,
7. Yurtiçi ve yurtdışından sağlanacak diğer kaynaklar.

Banka'nın sermayesi 500 milyar TL. olarak belirlenmiştir. Banka Anasözleşmesinin 9'uncu maddesine göre, bu sermaye herbiri bir milyon TL. değerinde 500.000 adet nama yazılı hisseye ayrılmış olup, tamamı başlangıçta Hazine'ce taahhüt edilmiştir. Hisseler (A) ve (B) grubu olmak üzere iki gruptan oluşur. (A) grubu hisseler Hazine'ye ait olup, sermayesinin en az % 51'ini teşkil eder. (B) grubu hisseler sermaye'nin % 49'unu teşkil etmekte olup, Hazine'ce kamu ve özel sektör bankaları ve benzeri finansman kuruluşları ile sigorta şirketlerine ve diğer gerçek ve tüzel kişilere devredilebilir.

Banka'nın Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Genel Müdürlük, Kredi Komitesi ve Denetim Kurulu'ndan oluşan organları bulunmaktadır (3).

IV - GENEL DEĞERLENDİRME ve SONUÇ:

Türkiye'de kamu bankalarının hemen tamamı "özel yasalarla" kurulmuş iken, Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.'nin kuruluşu çok daha "özel" bir oluşum içinde gerçekleştirilmiştir. Önce 3332 sayılı yasayla Bakanlar Kurulu'na Devlet Yatırım Bankası'nı, yeni kimliğine dönüştürmek üzere yetki tanınmış, yaklaşık beş ay sonra da Bakanlar Kurulu Kararıyla Devlet Yatırım Bankası'nın Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. adıyla yeniden düzenlenmesine dair esaslar yürürlüğe girmiştir. Banka'nın

(3) Anılan organların görev ve yetkileri ile ilgili olarak bkz: Ana Sözleşme Md. 14-48.

oluşumunun yasal dayanağı olan 3332 sayılı Kanunda yer alan 22 maddenin sadece üç tanesi kuruluşla ilgili olup, diğer maddeler, yasanın adından da anlaşılacağı gibi, başka pek çok konunun düzenlenmesine ayrılmıştır (4). Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. için, böylesine çok yönlü düzenlemeleri içerecek biçimde bir "mozaik" yapı görünümünü arzeden yasa metni yerine, bugüne değin örneğin T.C. Merkez Bankası, T.C. Ziraat Bankası, T.C. Turizm Bankası A.Ş. ya da diğer kamu bankaları için yapıldığı gibi, özel bir yasanın çıkartılmış olması herhalde çok daha tercih edilirdi. Yaklaşık otuz yıl süreyle fikri hazırlıklarının yapıldığı ifade edilen bir mali kurum için böylesine bir yolun seçilerek adeta "aceleye getirilmiş" izlenimi vermesi, kurum için şanslı bir başlangıç olmamıştır.

Öte yandan, Banka için "şanslı" kabul edilebilecek bir konu statüyle ilgili olarak ortaya çıkmış ve bugün kamu bankacılığında önemli sayılabilecek bir kısıt olarak KİT statüsü (233 sayılı KHK) dışında bir oluşum tercih edilmiştir.

Türk EXIMBANK'ın kredi, sigorta ve garanti gibi en az iki farklı özel uzmanlık gerektiren boyutlardaki faaliyetleri üstlenmekle, mevcut olanak ve becerilerinin üzerinde bir sorumluluk ve işyükünü yüklediği söylenebilir. Sanırım böylesine çok yönlü bir yapıyla etkin sonuçların (böyle bir sonuç elde edilmek amaçlandığı varsayımıyla) elde edilmesi güçleşecektir. Üstelik Yatırım Bankası 233 sayılı KHK dayanılarak onaylanan 1.2.1985 tarihli Ana Statü ile DYB'ye verilen görevlerin yerine getirilmesine, devam edilecektir. Bir başka ifadeyle, yeni yapısıyla Banka'nın yatırım projelerinin finansmanı gibi özel ve asli uzmanlık alanından çekilmesi sözkonusu olmayacaktır. Doğaldır ki, bu durumda Türk Eximbank'ın oluşturduğu "uzmanlık mozayigini" artırmaktadır. Kuşkusuz böylesine çok yönlü bir yapının korunmasında samimiyetle ısrar edilir ve bu yapının gerekleri yerine getirilmeye çalışılırsa, bunun, Banka'nın kaynak kullanımında etkinliğini (efficiency) ve amaca ulaşma derecesi itibarıyla de etkililiğini (effectiveness) olumsuz yönde etkilemesi kaçınılmazdır.

İlgili yasanın ve Banka Ana Sözleşmesinin incelenmesinden açıkça görülmektedir ki, Devlet Yatırım Bankası, ünvan ve statü değişikliğiyle tüzel kişiliğini korumakta ve çok özel uzmanlık gerektiren yeni görevler üstlenmektedir. Oysa Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.'nin kuruluş hazırlıklarının yapıldığı sıralarda DYB'nin tümüyle lağvedilmesi fikri üzükinde birleşmiştir. O dönemde bu fikrin savunucularınca geliştirilen argümanlar

(4) 3332 sayılı Kanununun açık adı: "Sermaye Piyasasının Teşviki, sermayenin Tabana Yaygınlaştırılması ve Ekonomiyi Düzenlemede Alınacak Tedbirler ile 5422 sayılı Karumlar Vergisi Kanunu, 213 sayılı Vergisi Usul Kanununun ve 3182 sayılı Bakanlar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun".

şunlardı: 1. KİT'ler özelleştirilecekti, dolayısıyla DYB'nin müşterisi kalmayacaktı. 2. İzlenen iktisat politikası nedeniyle DYB'nin etkililiği giderek azalmıştı yani KİT yatırımlarının gerçekleştirilebilmesi için temini gerekli finansmanın ancak çok küçük bir bölümü Bankaca karşılanabilir olmuştu (5). 3. KİT'lere serbest fiyat politikasıyla finansman sağlama olanağı verilmiş olduğuna göre, finansman taleplerini ticari bankalardan karşılayabilirlerdi. Subvansiyonlu krediye olan ihtiyaç eskiden olduğu gibi şiddetli değildi. Bütün bu geliştirilen savlara ve gerekçelere rağmen, DYB'den vazgeçilmemiş olması Banka'nın adeta "yedekte" tutulmak istendiğini düşündürmektedir.

Türk Eximbank'ın DYB üzerine inşasını tasarlayanlar, Banka'nın bina, kaliteli uzman personel, deneyim ve bilgi birikimi gibi görünen ve görünmeyen varlıklarıyla alanından mukayeseli üstünlüğe sahip olduğu hesaplanıyor ve güven duyuyorlardı. Oysa geçen zaman içinde örgütsel yeniden düzenleme çalışmalarının süratle sonuçlandırılmadığı görülmüş ve bir hayal kırıklığı yaşanmıştır. Hatta Türk Eximbank Genel Müdürü'nün 31 Ekim 1988 tarihli Milliyet Gazetesinde çıkan açıklamasında, "Eximbank'ın belki de sıfırdan başlayarak kurulsaydı, daha çabuk gelişme kaydedebileceği, ancak DYB'nin üzerine kurulunca bazı problemlerin süratle çalışmayı engellediği" yolundaki görüşleri de başlangıçta avantaj olarak gösterilen hususların dezavantaj olarak ortaya çıktığına işaret etmektedir. Kanımızca, üst yönetimin niyet ve becerisi ile avantajın avantaj olarak korunabilmesi arasında çok yakın ilişkiler vardır.

Türk Eximbank'ın oluşturulması, program ve faaliyetlerinin çerçevesinin çizilmesi konularında DYB içinde çalışmalar iki yılı aşkın süredir yürütülmektedir. Anılan hazırlık çalışmaları hiç kuşkusuz daha süratli ve etkin tamamlanabilirdi. Ne var ki, bugüne değin yapılan çalışmalar da azımsanmamalıdır. Örgüt içindeki çalışmaların sürati ve etkinliğinin, örgütle her kademedeki çalışanlardan siyasal iktidara kadar uzanan yönetim zincirinin her halkasıyla ilişkili olduğu da unutulmamalıdır.

Kanımızca Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş. ihracatta vergi iadesi yerine ikame edilecek fonları sermaye şirketlerine çeşitli programlarıyla aktarma işlevini yürütmek üzere oluşturulmuştur. Dış kaynak sağlamada da etkin rol oynaması beklenen bu kuruluşun, kısa dönemde, T.C. Merkez Bankası'nın ve Ticari Bankaların (Bkz: Ek Tablolar) bugüne değin dışticarete sağladıkları desteğin ötesine geçebileceği beklenmemelidir. Zira bu, Bankanın olmaktan çok ülke ekonomisinin kaynak yaratma olanaklarıyla ilişkilidir. Bu bakımdan ne bankadan ne de ülke ekonomisinden "mucizevi" bir başarı beklentisine girilmemelidir.

Banka henüz kayda değer bir kredileme faaliyetine geçmiş sayılmaz. Pek muhtemel 1989 yılında (Sayın Genel Müdürün 31

(5) Konuyla ilgili olarak bkz: S. CİNGİ, Ibid, s. 202.

Ekim 1988 tarihli Milliyet Gazetesi'ndeki açıklamalarından da anlaşılacağı gibi) esas olarak kredileme sigorta ve garanti işlemlerine başlanacaktır. Bu bakımdan vakit geçirilmeden örgütlenme sorununun yeniden ele alınmasında yarar vardır. Zira Türk Eximbank DYB üzerine inşa edilmemiş; DYB içine en az iki mali kurum aşlanmıştır. Kanımca, bu durumun yasal, örgütsel ve ekonomik amaçlar çerçevesinde yeniden gözden geçirilerek düzeltilmesi hem etkinlik hem de etkililik açısından bir zarurettir ve gecikilmesi halinin de gerek Banka'ya gerekse ülke ekonomisine azımsanamıyacak maliyetler yüklemesi kaçınılmazdır.

T.C. MERKEZ BANKASI'NCA AÇILAN İHRACAT KREDİLERİ

Kredi Çeşidi	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985
İhracat Hazırlık	-	-	-	-	-	-	-
Kesin Satış	4.882	5.613	48	-	-	-	-
Belgeli	13.735	25.822	39.454	72.831	145.758	32.157	6.986
Belgesiz	-	5.604	46.479	23.686	29.02	1.180	-
Vesikalı Senetler	314	363	482	468	994	-	-
Tütün Finansmanı	3.151	4.978	8.848	3.006	5.397	276	13
İhracatı Teşvik Fonu	2.231	5.730	17.871	614	400	-	-
Toplam	24.314	48.110	113.182	100.605	181.571	33.613	6.999

TİCARİ BANKALAR TARAFINDAN AÇILAN İHRACAT KREDİLERİ

Milyon TL.

Kredi Çeşidi	1981	1982	1983	1984	1985	1986 (Tem.)
Kısa Vadeli	121.645	369.812	526.195	523.668	679.318	-
(%)	97.6	97.6	96.2	93.4	94.6	-
Orta ve Uzun Vadeli	2.940	9.345	20.975	37.236	38.625	-
(%)	2.4	2.5	3.8	6.6	6.4	-
Toplam	124.585	379.157	547.170	560.904	717.943	-
Prefinansman (Milyon \$)	330	199	254	414	609	519

TİCARİ BANKALAR TARAFINDAN AÇILAN İTHALAT KREDİLERİ

Kredi Çeşidi	1981	1982	1983	1984	1985
Kısa Vadeli	19.796	35.745	43.531	12.483	25.750
(%)	98.5	61.7	95.2	91.9	99.2
Orta ve Uzun Vadeli	296	22.162	2.187	1.097	197
(%)	1.5	38.3	4.8	8.1	0.8
Toplam	20.092	57.907	45.718	13.580	25.947

